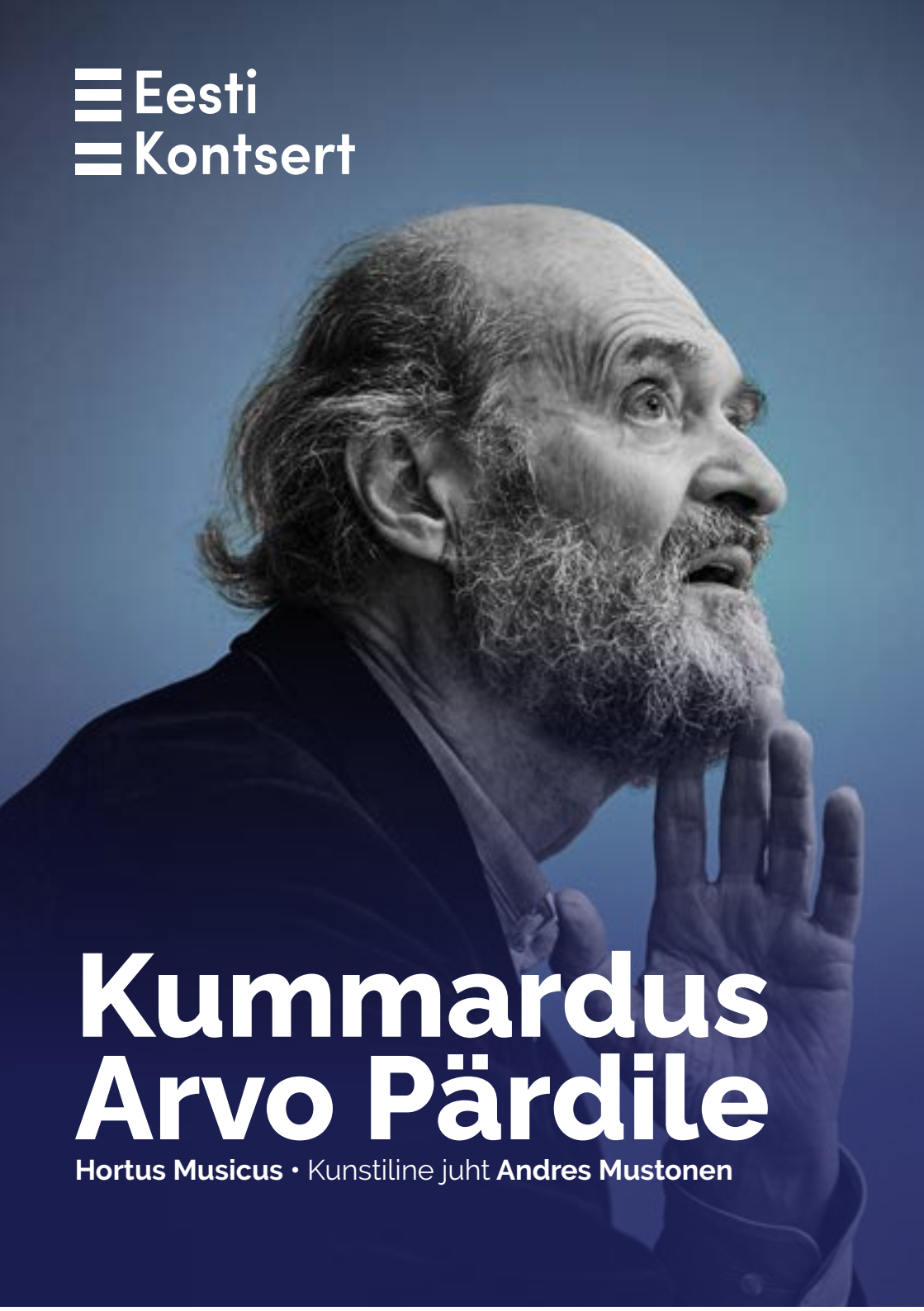

A profile portrait of Arvo Pärt, an elderly man with a full grey beard and hair, looking upwards and to the right with an expressive, open-mouthed look. His right hand is raised near his chin. The background is a solid blue gradient.

**≡ Eesti
≡ Kontsert**

Kummardus Arvo Pärtile

Hortus Musicus • Kunstiline juht Andres Mustonen

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

L 1. NOVEMBER 2025 19.00 Estonia kontserdisaal
P 2. NOVEMBER 2025 16.00 Vanemuise kontserdimaja
T 4. NOVEMBER 2025 19.00 Pärnu kontserdimaja
K 5. NOVEMBER 2025 19.00 Jõhvi kontserdimaja

Kummardus Arvo Pärtile

Hortus Musicus

Andres Mustonen viiul, krummhorn

Anto Önnis tenor, löökpillid

Tõnis Kaumann bariton, löökpillid

Riho Ridbeck bass, löökpillid

Olev Ainomäe pommer, plokkflöödid, krummhornid

Tõnis Kuurme *dulcian*, plokkflöödid, krummhorn

Imre Eenma *viola da gamba*

Taavo Rimmel kontrabass

Ene Nael orel, klaver

Robert Staak lauto

Hortus Musicus avaldab tänase kontserdiga austust oma kauaaegsele kolleegile Ivo Sillamaale (1955–2023), kes tegutses ansambelis alates 1993. aastast klavessinisti ja organistina ning kes oleks saanud selle aasta 2. novembril 70aastaseks.

Tõnis Kaumann (*1971)

„In paradisum“ (2019)

Arvo Pärt (*1935)

„Arbos“ (1977)

„An den Wassern zu Babel saßen wir und weinten“ (1976/1984), tekst: 137. psalm

„Missa syllabica“ (1977)

- „Kyrie“

- „Agnus Dei“

- „Psalom“

Alexander Knaifel (1943–2024)

„Царю Небесный“ / „Taevasale Kuningale“ (1994)

Tõnis Kaumann

„Ave Maria“ (2013/2020)

Valentõn Sõlvestrov (*1937)

„Ikoon“ (2004)

Arvo Pärt

„Sei gelobt, du Baum“ (2007), tekst: Viivi Luik

Valentõn Sõlvestrov

Kolm pala viiulile ja klaverile (2005)

nr 3 „Hällitaul“

Arvo Pärt

„Fratres“ (1977)

Gija Kantšeli (1935–2019)

„Helesa“ (2005)

Arvo Pärt

„Zwei slawische Psalmen“ (1984/1997)

nr 2 „Kindliche Ergebung“ (Psalm 131)

Hortus Musicus teeb käesoleva kavaga kummarduse **Arvo Pärtile** tema 90 aasta juubeli puhul. Andres Mustoneni ja tema vanamuusika-ansambli koostöö heliloojaga ulatub poole sajandi tagusesse aega, mil koosseis oli äsja oma tegevust alustanud. Samal ajal oli Pärt uute muusikaliste horisontide otsinguil, mis viisid ta 1976. aastal oma isikupärase autoristiili *tintinnabuli* juurde.

„Kui ma Mustoneniga tutvusin, oli ta 19-aastane nooruk, väga energiline ja tegus,“ on meenutanud Pärt. „Ta oli alles üliõpilane, aga juba suurepärase muusik. Nagu minagi, oli ka Andres väga huvitatud vanast muusikast ja me uurisime seda koos. Ta moodustas väikese muusikute rühma, mida ta ülima vaimustusega juhendas ning mis kandis ette palju erinevat muusikat. Mõnikord ma näitasin talle oma visandeid ja me mõtisklesime koos, kuidas neid reaalset ellu viia, sest juba aastaid olin muusikaga täitnud ühe vihiku teise järel, ilma mingi lootuseta, et keegi võiks seda ühel ilusal päeval esitada. Minu muusika vastandus sel ajal igasugusele praktikale: see polnud mõeldud ei lavale ega ühelegi ansamblile: see eksisteeris ainult paberil ja ka mina ise ei esitanud seda. Mõnikord kutsusin mõne Hortus Musicuse mängija enda juurde koju ja palusin, et ta mõne minu meloodia viiulil või krummhornil ette mängiks [...] Asjata püüdsin kuulates ära tunda kõla, mida otsisin ja mida olin endale ette

kujutanud. Sellegipoolest tegime me igasuguseid, vahel ka polüfoonilisi eksperimente; kui ma aga oma teise hääle avastas, sündis nagu vägeva plahvatusena palju teoseid ühekorraga.“

Pärdi esimesed *tintinnabuli*-stiilis teosed aastatest 1976–78 on ühtlasi tema kuulsaimad ja kestvaima mõjuga oopused, mille esitajana on olnud oluline roll just ansamblil Hortus Musicus. Nende seas on Hortusele loodud „**Fratres**“ (ladina keeles „vennad“), mille kolmehäälnel algversioon kõlas ansambli esmaettekandes 28. oktoobril 1977 Pärdi autorikontserdil Riias. Sama sündmuse raames tõid Mustonen ja Hortus Musicus esiettekandele neile pühendatud teose „**Arbos**“, samuti „**Missa syllabica**“ (tookord nime all „Test“). „Arbose“ muusikaline struktuur peegeldab olemuslikult puu hargnemist – ühest tüvest areneb kaks oksa, nendest omakorda kaks haru ja nii edasi. „Missa syllabica“ on helilooja sõnul esimene teos, milles ta hakkas tööle tekstiga: „Tahtsin sõnu kasutada pigem objektiivselt, et neid saaks kohandada ka liturgilise funktsiooniga. Asusin seepärast iga sõna šifreerima, jälgides sealjuures näiteks, et iga lõpusilp suubuks toonikasse. Niisugune iseenesest ülimalt lihtne matemaatiline fraasiehituse meetod tulenes mõistagi vanamuusika kogemusest, muusikatraditsioonist, mis oli mulle vahepeal omaseks saanud.“

Pühendust Hortusele kannab ka „In spe“ häälele ja vabalt valitud pillidele (1976), mis kõlas ansambli esiettekandes sama aasta 27. oktoobril Estonia kontserdisaalis. 1984. aastal Berliinis elades valmis Pärdil teose uus versioon solistidele või segakoorile ja orelile pühendusega Andres Mustonenile. Lisaks fikseeritud koosseisule sai teos ka uue pealkirja **„An den Wassern zu Babel saßen wir und weinten“** („Paabeli jõgede kaldail, seal me istusime ja nutsime“). Helitöö tekst põhineb 137. psalmil, jutustades juudi rahva vangipõlvest Paabelis, mis oli eksilis viibivale autorile kahtlemata väga isiklik ja aktuaalne teema.

„Sei gelobt, du Baum“ („Ole kiidetud, puu!“) baritonile, viulile, gitternile ja kontrabassile (2007) toetub Viivi Luige tekstile, mis on inspireeritud ühest erilisest arheoloogilisest leiust. Nimelt avastati 1962. aastal Baseli lähedal asuva veinimõisa kaevust valge nulu tükk, mis ekspertide hinnangul oli olnud maa sees umbes 2300 (!) aastat. Sellest puust valmistati hiljem kaks instrumenti – barokkviiul ja gittern (lautolaadne keelpill), mida silmas pidades valmis ka Pärdi kõnealune teos. Pala helikeeles on tunda aja ja ajatuse kokkupuudet, sidet tuhandete aastate taguse ajaga, millega oleme ühenduses tollest puust tehtud pillide kaudu.

„Zwei slawische Psalmen“

(„Kaks slaavi psalmi“, 1984/1997) on esimene kirikuslaavikeelse tekstiga teos Pärdi loomingus. Autor pühendas selle saksa muusikateadlasele, kauaaegsele Lääne-Saksa Raadio toimetajale Wilfried Brenneckeale (1926–2012), kellega teda sidus pikaajaline tutvus ja koostöö. Esimese laulu puhul on tegu lühima tekstiga psalmide raamatus (psalm 117), teine – **„Kindliche Ergebung“** –, võtab aluseks Taaveti palveteekonna laulu „Lapselik usaldus Jumala vastu“ (psalm 131).

Kõrvuti juubilari loominguga kõlavad tänases Hortus Musicuse kavas teosed Pärdi kauaaegsete tee- ja mõttekaaslaste **Alexander Knaifeli, Valentõn Sõlvestrovi ja Gija Kantšeli** sulest. 1960. aastatel tõusid nad ühes Pärdiga esile tollase Nõukogude Liidu avangardmuusika juhtfiguuridena ning hiljem pöördusid nad kõik omal moel kontemplatiivse ja heakõlalise helikeele poole. Olulist kaalu omab nimetatud autorite loomingus vaimulik muusika.

„Helilooja ei saa õigupoolest kirjutada iseenda muusikat. See antakse talle ülalt. Heliloojale on oluline seda kuulata ja siis paberile panna,“ on märkinud Taškendist pärit Alexander Knaifel, kellelt kõlab 1994. aastal loodud kristalse kõlapildiga vokaalloopus **„Царю“**

Небесный" („Taevasele Kuningale"). Knaifel lahkus igavikku 2024. aasta suvel. Pool aastat varem sai teoks tema viimaste aastate unistus külastada taas Eestit ning kohtuda Arvo ja Nora Pärdiva. Autori osavõtul korraldati 18. novembril 2023 Arvo Pärdiva Keskuses tema 80 aasta juubelile pühendatud kontsert, kus Knaifeli kauaaegsete muusikaliste partnerite Andres Mustoneni, Hortus Musicuse ja Vox Clamantise esituses tulid ettekandele tema olulisemad instrumentaal- ja vokaalteosed läbi aastakümnete.

„Muusika on ennekõike laul, laul, mida maailm endast laulab, see on muusikaline tunnistus elust," on öelnud ukraina hinnatuim nüüdis-helilooja Valentõn Sõlvestrov. Kuna vanameistri kodulinnast Kiievest on saanud sõjatander, lahkus ta sealt 2022. aastal koos perega Berliini, kus on asunud oma kodumaa muusikalise eestkõneleja rolli. Arvo Pärt on nimetanud teda „kahtlemata kaasaja kõige huvitavamaks heliloojaks", Andres Mustonen on omakorda võrrelnud Sõlvestrovit kui romantilist hinge Fryderyk Chopiniga. 2004. aastal Rosamunde kvartetile loodud „**Ikoon**" on introspektiivne miniatuur, kus keskseteks väärtusteks on lihtsus ja vaoshoitud tundelisus. Järgmise aastanumbri sees valminud „Kolm pala viiulile ja klaverile", millest tänasel kontserdil kõlab „**Hällilaul (nr 3)**", pühendas Sõlvestrov Andres Mustoneni abikaasa Helle (1950–2005) mälestuseks.

Mälestusteosena Helle Mustonenile on kirjutatud ka gruusia helilooja Gija Kantšeli „**Helesa**" (2005). Sarnaselt oma hea sõbra Arvo Pärdiva püüdlas Kantšeli läbipaistva helikeele poole ning andis vaikusel uue tähenduse. „Muusikast sünnib vaikus, ja mõnikord muutub vaikus ise muusikaks. Minu unistus on jõuda sellise vaikuseni," on öelnud Kantšeli.

Tähendusrikaste mälestuste ja pühenduste kaudu põimuvad Hortus Musicuse kavasse ka nende liikme **Tõnis Kaumanni** helitööd, nii on tema „**In paradisum**" loodud 2019. aastal lahkunud Gija Kantšeli mälestuseks. „**Ave Maria**" (2013) komponeeris Kaumann algselt ansamblile Vox Clamantis, kuid Arvo Pärdiva 85. sünnipäeva puhul seadis helilooja teose ansamblile Hortus Musicus ning pühendas uue versiooni Pärdivale.

Evelin Kõrvits

Foto: Peeter Langovitš

HORTUS MUSICUS aastast 1972 **Kunstiline juht Andres Mustonen**

Hortus Musicus alustas tegutsemist aastal 1972, pühendudes tollal praktiliselt tundmatu Bachi-eelse muusika avastamisele ja esitamisele. Katkematult tänini tegutseva ansambli repertuaar on aastate jooksul laienenud mitmes suunas: peale klassikalise varajase muusika on kavades esindatud 20. ja 21. sajandi heliloojate (sageli spetsiaalselt Hortus Musicusele loodud) teosed, aga ka eksootiliste maade traditsionaalne ja rahvamuusika.

Hortus Musicuse musitseerimist iseloomustab stambivaba, loominguline suhtumine meist ajaliselt, ent mitte sisuliselt kaugesse muusikasse. Seetõttu kõlavad Hortus Musicuse kontserdid ja

salvestised värskest, arusaadavalt ja jõuliselt – see on kaasaja inimeste elav muusika.

2025/2026 hooaeg on kõrgvormis ansamblile juba viiekümne neljas, publiku ette tuuakse meistriteoseid kuldsest keskajast, elujaatavast renessansist, säravast barokist ja tänapäeva heliloojatelt.

2025. aasta sügishooajal on eriline koht Arvo Pärdi muusika ettekannetel, oli ju Hortus Musicus heliloojale uue stiili otsimise ja väljakujunemise ajal eelmise sajandi seitsmekümnendatel aastatel omamoodi laboratooriumiks. Mitmed Pärdi teosed on pühendatud ansamblile või selle asutajale ning kunstilisele juhile Andres Mustonenile.

Eesti Kontsert: produtsent Tuuli Metsoja, assistent Gerde Kadi Kuusk

 Eesti
Kontsert

Händeli gala

Maria Listra sopran • **Ray Chenez** kontratenor, Prantsusmaa
Floridante • Kontsertmeister **Anthony Marini**

N 11. DETSEMBER 19.00 Estonia kontserdisaal

R 12. DETSEMBER 19.00 Vanemuise kontserdimaja

eestikontsert.ee

**Eesti
Kontsert**

Risto Joost

**Württembergi Kammerorkester
Tallinna Kammerorkester**

Michael Barenboim, viiul

L 22. NOVEMBER 19.00 Estonia kontserdisaal

P 23. NOVEMBER 17.00 Vanemuise kontserdimaja

eestikontsert.ee

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO

OLEREX

VEHO

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios

eestikontsert.ee